

הפרשה של גיבלי

DVC 0598ⁿ

מאת יוסי מלמן

בנימין גיבלי יכול לדרוש זכויות יוצרים על שיטה הפרשה של אחיות עיניים. אלה עקרוני תיה: נצור בלבך במשך שנים סוד גורל שהסעיר מדינה שלמה. לעולם אל תפתה לדבר עליו. גם לא עם קורבנותיו. הנח לירי"י ביד לפטפט את עצמם לדעת. המתן למותם של שאר שותפי הסוד. ואז, במחווה דרמטית אפר פה מסתורין - רוץ לטלוויזיה. רצוי בליל שבת. ובחר לך מראיין נח.

לאחר שגזר על עצמו 50 שנות שתוק, סוף סוף מי שהיה ראש המודיעין בצה"ל פצה את פיו, בשלושה ראיונות, וסיפר את גרסתו לאירועי "הפרשה". ראיון אחד, לאהוד יערי, שהיה אהוד ויחצ"ני, שודר לפני שבועיים בערוץ 2. ראיון אחד שודר לפני כשבוע בערוץ שמונה, ולראיון השלישי ליוסי גודארד, בעבור המרכז למורשת המודיעין, לא נקבע מועד ומשבצת לשידור.

ב-1954 ניתנה בישראל הוראה להפעיל במצרים רשת ריי גול וחבלה של המודיעין הישראלי. התוצאה היתה טרגית. חברי הרשת נעצרו בגלל הרשלנות המודיעינית שבהפעלתם. משה מרוזק ושמאל עזאר הוצאו להורג בתלייה. שישה אחרים נדונו לעונשי מאסר ממושכים. בעקבות הפרשה התעוררה מחלוקת, שהסעירה את הצמרת המדינית והביטחונית בשאלה, אם שר הביטחון או פנחס לבון הוא שנתן, כטענת גיבלי, את ההוראה לביצוע הפעולה ואם גם הרמטכ"ל או משה דיין היה בסדר העניינים.

הרעיון שעמד ביסוד ההפעלה היה מגלומני. קשה להעלות על הדעת, שהיו אז בהנהגה המדינית והצבאית מי שהאמינו, כי באמצעות מטענים מאולתרים שיוטמו נו במבני ציבור במצרים יהיה אפשר לערער את יציבות השלטון שם ולתקוע טריו בין גמאל עבר אל-נאצר לבין המערב. למי שקיוו כי גיבלי, אחרון העדים המרכזיים בפרשה, ישיל עליה אור חדש - נכונה אכזבה. הצפייה בראיונות עמו מקוממת. גיבלי הטיל את כל האחריות להוראה להפעיל את הרשת על

שר הביטחון לבון. זה אולי טבעי. גם לבון השמיע בזמנו טענה דר" מה נגדו: מה גם, שהוא כבר אינו יכול להכחיש את הדברים. אבל כשגיבלי גם מטיל את האחריות לפתחם של חברי הרשת וטוען, כי הם הפגינו "חוצפה יהודית של בחורים צעירים, שרואים עצמם כמי שמסוגלים לעשות איזשהו דבר במזרח התיכון...". זה מכעיס. מרסל ניניו, רוברט דסה, ויקטור לוי ופיליפ נתנו, שבימים אלה מלאו 30 למותו, לא היו רק אידיאליסטים ציונים שהיו מוכנים להרף את נפשם למען ישראל, אלא גם אנשי שים שצה"ל חייל לשם ביצוע המשימה. לשמוע את מפקדם, אלוף משנה בצה"ל, מתנער מכל אחריות ולו פיקודית-שילוחית, זו יותר מעזות מצח. זו חרפה.

מהראיון עולה רמות של אדם יהודי וחסר חמלה. "צלופח" ו"נב"ל" הוא מכנה את לבון, ו"סמ"ר טוט" את משה שרת. הוא מרכיל על הרומן שהיה ללוי אשכול עם מזכירתו (של גיבלי) דליה כרמל. הוא נז לעסקני מפא"י אף על פי שהם ריפרו את דרכו מצה"ל לעולם העסקים ההסתדרותי. בשום ראיון משלושת הראיונות הוא לא השמיע מלות צער או חרטה - למעט על עצמו: "הייתי מועמד לרמטכ"ל... הפסדתי קדידה חשובה ולא בצדק".

מי שבאמת הכירו את גיבלי לא הופתעו. הוא תמיד נהג ביושר ובהתחסרות. שנים רבות סירב להיפגש עם אסירי הפרשה, ולבסוף כשעשה זאת נהג כל פיהם בהתנשאות וחמק מכל התייחסות כנה לנושא.

הראיון עם יערי גם לא תרם שום תובנות חדשות בנוגע ל"פרשה". המראיין לא ניסה לאתגר את גיבלי בהאשמות נגדו, שלי פיהן הודה למזכירתו, דליה כרמל, לזייף תאריכים במסמכים כדי שיווצר רושם כי ההוראה הגיעה מלבון. דווקא בראיון שלא שודר עדיין, עם גודרד, גיי בלי חידש: לטענתו, גם דיין ידע על ההחלטה להפעיל את הרשת. "נראה שנגזר, כי לעולם לא נרע את האמת: מי נתן את ההוראה? לא יהיה זה מופרך להגות, שאולי כל השלושה היו שותפים להחלטה, ובוודאי למאמצי ההתנערות והבריחה מאחריות.

24.6.04 